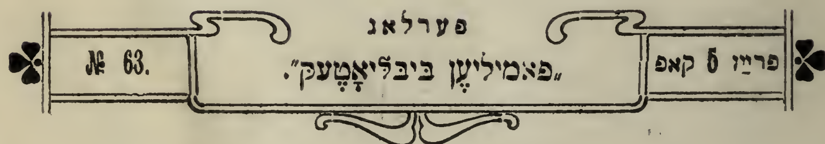

שלום עליכם.

ביים קעניג אחשורוש

Варшава, 1910.

ווארשא .תרע"א.

Баймъ кенигъ Ахашвайрошъ, разкс. Шолемъ Алейхема.
Тип. Ф. Баумриттеръ Красинская площ. 6.

א.

אַז אִיךְ בִּין גֶעוֶוען אַ קְלֵיין יוּנְגִיל — וַוייסְט אִיהר וֶועמֶען אִיךְ הָאבּ מְקַנֵא גֶעוֶוען?

אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ'ן.

נִיט יֶענֶעם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ'ן, וָואס הָאט גֶעקֶעניגְט פוּן הוֹדוּ בִּיז כּוּשׁ. אוֹיף הוּנְדֶערְט זִיבֶּען אוּנ צְוַואנְצִיג מְדִינוֹת. אִיךְ מֵיין קָאפִּיל דֶעם שְׁנַיידֶער מִיט דֶער גִילְדֶערְנֶע קְרוֹין... דָאס הֵייסְט מִיטְ'ן פַּאפִּירֶענֶעם קְרָאגֶען, אוּנ מִיט דֶער לַאנְגֶער גִילְדֶערְנֶער רוּט פוּנְ'ם בֶּעזֶעם.

אוֹיךְ מָרְדְכַי'ן דֶעם שֵׁנִי לְמֶלֶךְ (לֵוִי דֶעם שׁוּסְטֶער) מִיט דֶער אִיבֶּערְגֶעקֶעהְרְטֶע קַאפָּאטֶע אוֹיף דֶער לִינְקֶער זַייט אוּנ מִיט דֶער קְלָאצְשְׁקֶעוַואטֶע פְלַאקְסֶענֶע בָּארְד הָאבּ אִיךְ שְׁטַארְק מְקַנֵא גֶעוֶוען.

אִיךְ הָאבּ מְקַנֵא גֶעוֶוען וַשְׁתִּי הַמַלְכָּה'ן (מָאטִיל דֶעם סְטָאלִיר) מִיטְ'ן קְלֵיידִיל אוֹיף דֶער קַאפָּאטֶע אוּנ מִיט דֶער פֶּעטְשַׁיילֶע וָואס עֶר בִּלֶעגְט זִיךְ אוּנְטֶערְבִּינְדֶען דָאס בֶּערְדִיל, מֶע זָאל מֵיינֶען אוֹיף אִיהם, אַז עֶר אִיז אַ נְקֵבָה... אוּנ וָואס אִיז אָבְּגֶעגַאנְגֶען אַ שְׁטֵיינֶער אֶסְתֵּר הַמַלְכָּה'ן (עוֹזֵר דֶעם אוּנְטֶער־שַׁמָשׁ) מִיטְ'ן גְרִינֶעם פַארְטוּךְ? אוּנ וָואס אִיז אָבְּגֶעגַאנְגֶען הָמָנ'ען (יָאסְקֶע דֶעם בֶּעהֶעלְפֶער) מִיטְ'ן שַׁארְבֶּען אוֹיפְ'ן קָאפּ?...

נָאר מֶעהר פוּן אַלֶעמֶען הָאבּ אִיךְ מְקַנֵא גֶעוֶוען פַּייוִויל דֶעם יָתוֹם וָואס פְלֶעגְט זִיךְ אָנְטְהוּן אִין אַ רוֹיט הֶעמְדִיל, זִיךְ פֶארְשְׁטֶעלֶען פַאר „יוֹסֵף הַצַדִיק" בְּשַׁעַת חֶבְרָה הָאבֶּען גֶעשְׁפִּילְט יֶענֶע שֵׁענֶע שְׁפִּיעל, וָואס וֶוערְט אָנְגֶערוּפֶען „מְכִירַת־יוֹסֵף". זַיינֶע בְּרִידֶער פְלֶעגֶען אִיהם אַרָאבְּרַייסֶען דָאס רוֹיטֶע הֶעמְדִיל, אַרַיינְוַוארְפֶען אִיהם אִין „לֵייבֶּען־גְרוּבּ", אוּנ יוֹסֵף הַצַדִיק (פַּייוִויל הֵייסְט דָאס) פְלֶעגְט זִיךְ אַוֶועקְשְׁטֶעלֶען אוֹיף דִי קְנִיהֶעס, צוּנוֹיפְלֵייגֶען דִי הֶענְט אוּנ בֶּעשְׁוֶוערֶען דִי חַיוֹת־רָעוֹת זַיי זָאלֶען צוּ אִיהם קֵיין שְׁלִיטָה נִישְׁט הָאבֶּען אוּנ זִינְגֶען בְּשַׁעַת

מַעֲשֶׂה זַעהר אַ טְרױעֶרִיג לִיעד, וָואס די וָוערְטֶער זָענָען זיךְ צוּגַאנְגֶען אִין יֶעדָען אֵבֶר:

שְׁלַאגָען אוּנ עֶקְדִישֶׁען,
פֶערְשְׁלִיסְט אַייֶער טוּיל,
פֶערְשְׁלִיסְט אַייֶער טוּיל!
צִי ווַייסְט אִיהר דָען,
צִי ווַייסְט אִיהר דָען,
צִי ווַייסְט אִיהר וָוער אִיךְ בִּין?
אִיךְ בִּין יוֹסֵף הַצַדִיק,
יִצְחָק'ס אַיין אַיינִיקִיל,
יַעֲקֹב'ס אַ זוּהן,
יַעֲקֹב'ס אַ זוּהן!..

אוּנ חָאטְשׁ יוֹסֵף הַצַדִיק אִיז גֶעוֶוען אַ יָתוֹם, אַיין אָרִים בָּחוּר'ל וָואס הָאט זיךְ אוּיסְגֶעהַאלְטֶען אִין אִינְטֶערְשְׁטֶען קְלַייזִיל אוּנ גֶעלֶעבְּט פוּן אַ „סָאלְג מִיךְ אַ גַאנְג“ אוּנ חָאטְשׁ אִיךְ בִּין גֶעוֶוען אַ נָגִיד'ס אַ יוּנְגִיל, דֶעם זַיידֶען רֶב מַאִיר'ס אַיין אַיינִיקִיל, פוּן דֶעסְטְוֶועגֶען וָואלְט אִיךְ מִיט אִיהם גֶעבִּיטֶען נָאר צוּלִיעבּ דֶעם אַיינֶעם טָאג פּוּרִים אַלַיין.

אַז ס'אִיז גֶעקוּמֶען דֶער גוּטֶער, דֶער לִיעבֶּער טָאג פּוּרִים הָאבּ אִיךְ פוּן גַאנְץ פְרִיה אָן שׁוֹין אַרוּיסְגֶעקוּקְט אוּיף דֶער „חֶבְרָה“, וָואס גֶעהָען פוּן שְׁטוּבּ צוּ שְׁטוּבּ אוּנ אַ גַאנְצֶע חַאלִיאַסְטְרֶע יוּנְגְלִיךְ לוּיפֶען זֵיי נָאךְ פוּן אוּנְטֶען מִיט בָּארְוֶועסֶע פִּיס אוּיפְ'ן שְׁנֵיי. פַאר וָואס קֶען אִיךְ נִיט זַיין אִין דֶער חַאלִיאַסְטְרֶע? נַיין! אִיךְ טָאר נִישְׁט, וָוארִים אִיךְ בִּין אַ נָגִיד'ס אַ יוּנְגִיל אוּנ דֶעם זַיידֶען רֶב מַאִיר'ס אַיין אַיינִיקִיל, בֶּעדַארְף אִיךְ לִיגֶען וִוי אַ הוּנְד אַ גַאנְצֶען טָאג אִין שְׁטוּבּ אוּנ גֶעהְן מִיט אַלֶע גְרוּיסֶע צוּם זַיידֶען רֶב מַאִיר צוּ דֶער סְעוּדָה.

— וָואס דְרֵעהְסְט דוּ זיךְ וִוי אַ דַייטְשׁ אוּיפְ'ן קָארֶעק? — מַאכְט צוּ מִיר דֶער מַאמֶע בְּשַׁעַת מִיר גֶעהָען אַלֶע אִין אַיינֶעם צוּם זַיידֶען רֶב מַאִיר צוּ דֶער סְעוּדָה, אוּנ אִיךְ דֶערְזֶעה פוּן דֶער וַוייטֶען דִי „חַאלִיאַסְטְרֶע“.

— בִּיזְט שׁוֹין קַיין עַיִן־הָרָע אַ הִיבְּשׁ יוּנְגֶעלִי, קָאנְסְט גֶעהְן אַ

בִּיסֶעל גִיבֶער — זָאגְט דִי מַאמֶע — אִם יִרְצֶה־הַשֵׁם שַׁבָּת־הַגָדוֹל וֶועסְט דוּ אַכְט יָאהר בִּיז הוּנְדֶערְט אוּנ צְוַואנְצִיג.

— טְשֶׁעפֶּעט אִיהם נִיט, עֶר הָאט דֶערְזֶעהן דִי „קָאמֶעדִיאַנְטְשִׁי־קֶעס"! רוּפְט זִיךְ אָן מַיין עֶלְטֶערֶער בְּרוּדֶער משֶׁה'לֶע, וָואס אִיז אַלַיין אוֹיךְ אַ בַּעל'ן זִיךְ אָפְּשְׁטֶעלֶען אָנְקוּקֶען דִי „קָאמֶעדִיאַנְטְשִׁיקֶעס".

— גֵעה, גֵעה! — מַאכְט צוּ מִיר דֶער רֶבִּי רֶב אִיצִי, מַיין מַלְאַךְ־הַמָוֶת, אוּנ דֶערְלַאנְגְט מִיר אַ שְׁטוּרְךְ פוּן אוּנְטֶען.

אִיךְ לָאז אַרָאבּ דִי אוֹיגֶען אִין דֶער בְּלָאטֶע אוּנ גֵעה גְלַייךְ מִיט אַלֶע, פֶערְטִיעפְט אִין אוּמֶעטִיגֶע מַחֲשָׁבוֹת, טְרוֹיעֶרִיגֶע גֶעדַאנְקֶען: „תָּמִיד מִיט אַלֶע גְרוֹיסֶע! שְׁטֶענְדִיג מִיט'ן רֶבִּין!... אִין דֶערְפְרִיה, אוּנ בַּיי נַאכְט, אוּנ שַׁבָּת אוּנ יוֹם־טוֹב!... רֶב אִיצִי'ס רוּטֶע נָאז מִיט טַאבַּאקְ'ג אַיינְגֶעזוּנְקֶען זָאל זִי וֶוערֶען!..."

ב.

דֶער זַיידֶע רֶב מֵאִיר אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער גְבִיר פוּן שְׁטָאדְט. עֶר זִיצְט וִוי אַ מָאנַארְךְ. אַ גְרוֹיסֶע זַאל מִיט אַ גְרוֹיסֶען זִילְבֶּערְנֶעם הֶענְג־לַייכְטֶער, וָואס הֵיענְגְט אַרָאבּ פוּן דֶער מִיט סְטֶעלִי. טַאמְבִּיקֶענֶע הֶעסֶעס אוֹיף דִי וֶוענְט. אַ גְרוֹיסֶע שְׁוֶוערֶע זִילְבֶּערְנֶע מְנוֹרָה אוֹיפְ'ן טִישׁ מִיט אַ סַךְ זִילְבֶּערְנֶע לַייכְטֶער וָואס דִי בָּאבֶּע נַחֲמָה נֶעמְט זֵיי אַרוֹיס נָאר צְוַויי מָאל אִין יָאהר: פֶּסַח צוּם סֵדֶר אוּנ פּוּרִים צוּ דֶער סְעוּדָה, אוּנ עֶס וֶוערְט לִיכְטִיג אִין אַלֶע ווִינְקֶעלֶעךְ.

גַאנְץ אוֹיבֶען אָן, אוֹיף אַ גְרוֹיסֶער שְׁטוּהל מִיט גְרִינֶס בֶּעצוֹיגֶען זִיצְט דֶער זַיידֶע רֶב מֵאִיר אַלַיין, — אַ קְלֵיין יוּדִיל, מִיט אַ שִׁימֶער בֶּערְדִיל, מִיט אַ בִּיסֶעל אַיין אוֹיסְגֶעבּוֹיגֶענֶער נָאז מִיט זִילְבֶּערְנֶע הָאר אוּנ מִיט שְׁוַוארְצֶע יוּנְגֶע אַייגֶען. אָנְגֶעטְהוּן גֵעהט עֶר אִין אַ לַאנְגֶע זַיידֶענֶע קַאפָּאטֶע מִיט אַ גֶעפְלָאכְטֶענֶעם גַארְטֶעל אוּנ מִיט אַ שְׁטְרַיימֶעל אוֹיפְ'ן קָאפּ. אַקֶעגֶען אִיהם אוֹיפְ'ן טִישׁ זִיצְט אַ גְרוֹיסֶער, אַ מוֹרָא'דִיגֶער אַ גֶעפְלָאכְטֶענֶער פּוּרִים קוֹילֶעטְשׁ, אַיין אָנְגֶעהוֹיבֶּענֶער שׁוֹין, מִיט זַאפְ־רַאן פַארְגֶעלְט אוּנ מִיט רָאזִינְקֶעס אַרוּמְגֶעשְׁטֶעקְט.

פונקט אין מיטען טיש זיצט די באבע נחמה, א הויכע יודענע, נאך גאר א שיינע, אויסגעפוצט אין א גאלדפארביג זיידען קלייד מיט ווייסע עפיל, מיט א שטערענטיכיל פון דימאנטען מיט ברילאנטען, מיט רייכע פעריל אויפ'ן האלז. מיט אויהרינגליך און מיט פינגערליך. נעבען איהר שטעהט א גאנץ גרויסער פאלומעסיק, מיט הייסע, שמאל־קענדינע, געציקערטע און געפעפערטע פיש, פערפראוועט מיט ציבעלעס, מיט ראזינקעס און מיט אלערליי געווירצען. די באבע טהיילט ארויס די פיש, די שענע זיידענע פעטשיילע פערקאטשעט אונטער די אויערען מיט צוויי שפיצען, די דיאמענטען מיט די ברילאנטען בשעת מעשה פינקלען און שעטערירען, און דאס פנים שיינט און שמייכעלט.

ארום און ארום טיש פון ביידע זייטען זיצען די פעטערס מיט די מומעס, אלע מיט זייערע קינדער, יונגליך און מיידלעך, וואס הייסען אלע נאך אלץ איינע זיידעס און באבעס, פעטערס און מומעס. פריהער דער פעטער צדוק און די מומע צביה מיט דריי יונגליך: משה'לי, הערשעלי, וועלוועלי און צוויי מיידלעך: שרה'לי, פיינעלי. נאכדעם דער פעטער נפתלי און די מומע דבורה'ל מיט פיער יונגליך: משה'לי, הערשעלי, וועקוועלי, נאטעלי און דריי מיידליך: שרה'לי פיינעלי, רחלי, נאכדעם דער פעטער אברהם און די מומע סאסי מיט פינף יונגליך: משה'לי, הערשעלי, וועלוועלי, נאטעלי, יענקעלי און פיער מיידליך: שרה'לי, פייגעלי, רחלי, טייבעלי נאכדעם דער פעטער בעריש און די מומע אסתר'ל מיט זעכס יונגליך: משה'לי, הערשעלי, וועלוועלי, נאטעלי, יענקעלי, פישעלי און פינף מיידליך: שרה'לי פיינעלי, רחלי, טייבעלי און חנצי. נאכדעם דער פעטער בנימין און די מומע לאה מיט זיבען יונגליך: משה'לי, הערשעלי, וועלוועלי נאטעלי, יענקעלי, פישעלי, שמואליקיל און זעכס מיידליך. שרה'לי פיינעלי, רחלי טייבעלי, חנצי און גנענדיל. נאכדעם דער פעטער קלמן און די מומע איטעל. מיט אכט יונגליך...

נאר אפשר וואלט געווען גענוג אויסרעכענען די משפחה? עס

קֶען, זָאגְט מֶען, שַׁאדְען... דֶער זֵיידֶע הָאט אֵיין מָאל גֶעוָואלְט אוֹיף אַ צִיטַאוָועסְט אִיבֶּערְצֶעהלֶען וויסִיעל פַארְשׁוֹין זִיצֶען בַּיים טִישׁ, הָאט עֶר גֶענוּמֶען אַ זִילְבֶּערְנֶעם בֶּעכֶער אִין הַאנְד און הָאט אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּ צֶעהלֶען: „נִיט אֵיינְס, נִיט צְוֵויי, נִיט דְרַיי, נִיט פִיעֶר, נִיט פִינְף, נִיט זֶעקְס, נִיט זִיבֶּען"... הָאט דִי בָּאבֶּע אוֹיסְגֶערִיסֶען בַּיי אִיהם דֶעם בֶּעכֶער פוּן הַאנְד און הָאט אִיהם נִיט גֶעלָאזְט צֶעהלֶען וַוייטֶער: „אוֹיף מַיינֶע שׂוֹנְאִים'ס קֶעפּ! וָואס צֶעהלְסְט דוּ וָואס? פַארַאן קֵיין עַיִן הָרָע גֶענוּג מֶעלֶער!"...

צוּנוֹיפְגֶעקְלוֹיבֶּען זִיךְ אַלֶע צוּ דֶער סְעוּדָה, זֶעצְט דֶער זֵיידֶע אַלֵיין אוֹיס דֶעם גַאנְצֶען טִישׁ. דֶער זֵיידֶע רֶב מֵאִיר הָאט לִיעב ס'זָאל זַיין שֵׁיין און רֵיין און צִיכְטִיג און מִיט אַ סֵדֶר — עֶס קוּמְט אוֹיס גוּט: אַ פֶעטֶער זִיצְט נֶעבֶּען אַ פֶעטֶער, אַ מוּמֶע נֶעבֶּען אַ מוּמֶע, און אוּנְז, קְלֵיינְוַוארג, צוּזֶעצְט מֶען אוֹיס אַזוֹי, אַז ס'זָאל אוֹיסְקוּמֶען נִישְׁט אַ בְּרוּדֶער מִיט אַ בְּרוּדֶער און אַ שְׁוָועסְטֶער מִיט אַ שְׁוָועסְטֶער, מַחֲמַת אֵיינֶע קֶאנֶען נִישְׁט הוֹיזֶען צְווִישֶׁען זִיךְ; לָכֵן בֶּעדַארְף זִיצֶען אַ פְרֶעמְדֶער מֹשֶׁה'לִי מִיט אַ פְרֶעמְדֶען הֶערְשֶׁעלִי; און אַ פְרֶעמְדֶער הֶערְשֶׁעלִי מִיט אַ פְרֶעמְדֶען וֶועלְוֶועלִי, און אַ וֶועלְוֶועלִי מִיט אַ נָאטֶעלִי, אַ נָאטֶעלִי מִיט אַ יַעֲנְקֶעלִי, אַ יַעֲנְקֶעלִי מִיט אַ פִּישֶׁעלִי, אַ פִּישֶׁעלִי מִיט אַ שְׁמוּאֶלִיקִיל און דִי מֵיידְלִיךְ אוֹיךְ אַזוֹי: אַ שָׂרָה'לִי מִיט אַ פֵייגֶעלִי אַ פֵייגֶעלִי מִיט אַ רָחֵלִי, אַ רָחֵלִי מִיט אַ טֵייבֶּעלִי, אַ טֵייבֶּעלִי מִיט אַ חַנְצִי און אַ חַנְצִי מִיט אַ גְנֶענְדִיל, אַ גְנֶענְדִיל מִיט אַ שָׂרָה'לִי, אַ שָׂרָה'לִי מִיט אַ פֵייגֶעלִי, און אַזוֹי וַוייטֶער. נָאר מִיר הָאט נִיט גֶעסְטַאיֶעט קֵיין פָּארִיל, הָאט מֶען מִיךְ אַנִידֶער גֶעזֶעצְט מִיט מַיין מַלְאָךְ הַמָוֶת, דֶעם נָגִיד רֶב אִיצִי. דֶער רָבִּי רֶב אִיצִי, אִיז בַּיי מִיר נִישְׁט נָאר אַ מְלַמֵד, אַ לֶעהְרֶער אַלֵיין, נָאר אוֹיךְ אַ מַדְרִיךְ, אַ וֶועגְוַוייזֶער, אַ מִין גוּבֶּערְ־נַאנְטְקֶע אוֹיף צוּ לֶערְנֶען מִיךְ דֶרֶךְ־אֶרֶץ, ווִי אַזוֹי צוּ זִיצֶען בַּיים טִישׁ און ווִי אַזוֹי צוּ עֶסֶען.

— אַז דוּ זִיצְט בַּיים טִישׁ — אַזוֹי הָאט מִיךְ גֶעלֶערֶענְט מַיין גוּבֶּערְנַאנְטְקֶע רֶב אִיצִי — זָאלְסְט דוּ זִיצֶען ווִי אַ מֶענְשׁ. דוּ זָאלְסְט

קוּקען גְלַייךְ, אוּן דִי הֶענְד זָאלְסְט דוּ הַאלְטָען אוּנְטָערֶען טִישׁ אוּן נִישְׁט רַעדֶען בַּיים עֶסֶען. אוּן אַז דוּ עֶסְט לָאקְשֶׁען מִיט יוֹךְ, זָאלְסְט דוּ אָנְנֶעמֶען מִיט דֶער רֶעפֶּעל פּוּנְקְט אַזוֹי פִיעל לָאקְשֶׁען וְוִיפִיעל יוֹךְ; אַ זוּפּ יוֹךְ אוּן אַוֶועקְגֶעלַייגְט דִי לֶעפֶּעל אוּן אָבְּגֶעוִוישְׁט דִי לִיפֶּען; אוּן וִוידֶער אַ זוּפּ יוֹךְ אוּן וִוידֶער אַוֶועקְגֶעלַייגְט דִי לֶעפֶּעל אוּן אָבְּגֶעוִוישְׁט דִי לִיפֶּען, נִישְׁט חַאפֶּען אֵיין לֶעפֶּעל נָאכְ'ן אַנְדֶערֶען וְוִי אַ גוֹי...

אַנִידֶערְגֶעזֶעצְט זִיךְ גֶעבֶּען מִיר אוּן גֶעמַאכְט אַ מוֹצִיא גֶעמְט דֶער רֶבִּי רֶב אִיצִי אַרוֹיס דִי רוֹיטֶע פֶּעטְשֵׁיילֶע פוּן בּוּזֶעם קֶעשֶׁענִי, טְרַייסֶעלְט אוֹיס דִי טַאבֶּעקֶע גְלַייךְ צוּ מִיר אִין טֶעלֶער אַרַיין, נָאכְדֶעם הוֹיבְּט עֶר אָן שְׁנַייצֶען דִי נָאז מִיט אַ מָאדְנֶעם קְוִויטְשׁ אוּן מִיט אַ קוֹל פוּן אַ שׁוֹפָר אוּן לָאזְט אוֹיס מִיט אַ תְּקִיעָה גְדוֹלָה, אוּן בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה קוּקְט עֶר אוֹיף מִיר מִיט אֵיין אוֹיג, צִי אִיךְ זִיץ וְוִי אַ מֶענְשׁ...

שׁוֹשַׁנַּת יַ־עַ־עַ־קֹב!

אַזוֹי הוֹיבְּט אָן דֶער זַיידֶע צוּ זִינְגֶען מִיט זֶעהר אַיין אַנְגֶענֶעהְ־מֶענֶע שְׁטִימֶע תֵּיכֶף נָאכְ'ן עֶרְשְׁטֶען גְלֶעזִיל וַויין; אוּן קְנַאקְט צוּ בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה מִיטְ'ן פִינְגֶער, אוּן דֶער גַאנְצֶער עוֹלָם חַאפְּט אוּנְטֶער:

צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה!

אוֹיף אַלֶערְלַיי סוֹלוֹת, אַלֶע מָאל הֶעכֶער אוּן הֶעכֶער. אוּן מַיין רֶבִּי רֶב אִיצִי, וָואס אִיז אַ קְלֵיינֶער מְנַגֵּן, עֶר הָאט אַ קוֹל פוּן אַ שְׁלַייעֶן, הֶעלְפְט אוֹיךְ זִינְגֶען, דָאס הֵייסְט עֶר הַאלְט אָפֶּען דָאס מוֹיל, פֶערְמַאכְט דִי אוֹיגֶען, גִיט אַכְטוּנְג פוּן דֶעסְטְוֶועגֶ'ן בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה מִיט אַ הַאלְבּ אוֹיגִיל אוֹיף מִיר צִי אִיךְ זִיץ וְוִי אַ מֶענְשׁ, דֶעם קָאפּ הַאלְט עֶר אַבִּיסַיל אוֹיף אַ זַייט, קְלַאפְּט מִיטְ'ן מִיטֶעלְסְטֶען פִינְגֶער אִין טִישׁ — הַקִצוּר עֶר בֶּעוַוייזְט דֶעם זַיידֶען אַז עֶר זִינְגְט אוֹיךְ אוּן קָאן... אוּן אַז עֶס קוּמְט צוּ „בָּרוּךְ מָרְדְּכַי” אוּן „אָרוּר הָמָן”, בֶּענְשְׁט מֶען מָרְדְּכַי'ן אוּן מֶע שֶׁעלְט אָן הָמָנ'ן — עֶס זָאל זַיי אָנְגֵעהן אַ צֶעהְנְט חֵלֶק, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם!...

ג.

— נָעקוּמֶען דִי פּוּרִים־שְׁפִּילֶער! — רוּפְט זִיךְ אָן תַּנְחוּם דֶער מְשָׁרֵת, אַ יוּד מִיט אַ רוֹיטֶער קַאפָּאטֶע, וָואס זָאגְט אַלֶעמֶען „רד", אוּן מַיְין דֶעם זַיְידֶען מִיט דֶער בָּאבֶּען.

דֶערהֶערְט „פּוּרִים שְׁפִּילֶער", שְׁפְּרִינְגֶען מִיר, קְלַיְינְוַוארְג, אַלֶע אִין אַיְין רֶגַע אַרוֹיס פוּנ'ם טִישׁ אוּנ מִיר שְׁטֶעהֶען שׁוֹין אַלֶע אַרוּם דֶעם קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִיט דֶער גִילְדֶענֶע קְרוֹין.

— גוּט יוֹם טוֹב! — שִׁיסֶען אוֹיס דִי חֶבְרָה אַלֶע מִיט אַ מָאל גַאנְץ פְרֵעהלִיךְ, אוּנ מֶע שְׁטֶעלְט זִיךְ אוֹיס אִין צְוַוייא צַיְילֶען. אוֹיף אַ גִילְדֶענֶער שְׁטוּהל זִיצְט דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אוּנ עֶס טְרִיט אַרוֹיס אוֹיף אַיְין פוּס מְמוּכָן (חַיִים שְׁמַייסֶער), זִינְגְט אַ דַייטְשֶׁעס לִידֶעל:

בִּין אִיךְ מִיר מְמוּכָן פוּן דִי אֲחַשְׁתְּרָנִים,
נָאךְ גָאר אַ יוּנְגֶער הֶער — דָאס זֶעהט אִיהר אִין מַיין פָּנִים.
אוֹיף אַיְין פוּס טְהוּ אִיךְ טְהוּן שְׁפְּרִינְגֶען
אוּנ אוֹיף מַיין זִיסֶער שְׁטִימֶע — זִינְגֶען.
פְרֶעגְט אִיהם דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ:
זָאג מַיין לִיבֶּער קְנֶעכְט מְמוּכָן,
וָואס בִּיזְט דוּ גֶעקוּמֶען אַהֶער צוּ קְרוּכֶען?
עֶנְטְפֶערְט אִיהם מְמוּכָן:
לָאז דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ קִיקֶען,
וִוי מֶע ווִיל פַאר הָמָנ'ן נִיט בִּיקֶען...
וָוערְט דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָנְגֶעצוּנְדֶען:
וֶוער טְהוּט דָאס ווִידֶערְשְׁפֶּענִיגֶען מַיינֶע וֶוערְטֶער.
וָואס אִיךְ הָאבּ בַּאפֶעהלֶען אִין אַלֶע עֶרְטֶער?
עֶנְטְפֶערְט אִיהם מְמוּכָן:
אַ פֶערְפְלוּכְטֶער יוּדֶע, עֶר טְהוּט שַׁבָּת הַאלְטֶען,
דִי קַאפָּאטֶע אִיז בַּיי אִיהם הוּנְטֶען נִיט צוּשְׁפַּאלְטֶען,
אוֹיפְ'ן אַכְטֶען טָאג טְהוּט עֶר דִי קִינְדֶער צוּ בַּאשְׁנַיידֶען,
וִוי קָאנְסְט דוּ אַזֶעלְכֶס אִין דַיין קֶענִיגְרַייךְ גָאר לַיידֶען?

זאָגט דער קעניג אַחשורש

אויב אַזוי לאָז מען דעם יודען אַהער בריינגען,
מיר וועלען איהם אויף אַ הויכען בוים אויפהייגגען;

זינגט אוים ממוכן:

אַריין, אַריין, אַריין,
ברודער מאָנדעריש דו מיין!

עס קומט אַריין מאָנדריש מיט דער קלאַטשקעוואַטע באָרד; אונ הויבט זיך אָן פערענטפערען פאַר'ן קעניג אַחשורש, דערצעהלט איהם דעם יחוס, פון וואַנען ער קומט אַרויס; אַברהם יצחק ויעקב זענען זיינע זיידעס, די תרי"ג מצוות זענען זיינע עדות", אונ ער לאָזט אוים מיט אַ געזאַנג:

אַז איך אונ אַז וועה איז צו אונזערע הערצער,
אַז המן איז ביי דיר אַ מונדערפעהצער!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— דו ביזט יוסף הצדיק? — רוף איך מיך אָן צו פייוועל דעם יתום, וואָס שטעהט ביי דער זייט מיט איין אויסגעמידט פערשמערט פּנים.

— יוסף הצדיק — מאַכט צו מיר פייוועל.

— דו וועסט אויך שפּיעלען? — פרעג איך איהם.

— אַז מע וועט מיר הייסען שפּיעלען וועל איך שפּיעלען — מאַכט צו מיר יוסף הצדיק אונ בייגט זיך אָן צו מיר אויפ'ן אויער — געב מיר אַ שטיקיל קוילעטש פון אייער פורים קוילעטש.

— מע וועט דערזעהען וועט מען זיך בייזערן — מאַך איך צו איהם שטילערהייד.

— שלעפּ אַוועק אַזוי אַז קיינער זאל ניט זעהען — זאָגט ער צו מיר אונ די אייגעליך בלישטשען.

— גנבה'נען? — זאָג איך.

— דאָס הייסט דען גענגבה'ט? — מאַכט ער.

— וואָס דען — זאָג איך — הייסט דאָס? געלקחנ'ט?

— אִיךְ בִּין טוֹידְט הוּנְגֶערִיג — זָאגְט עֶר צוּ מִיר שְׁטִילֶערְהֵייד אוּנ עֶר עֶסְט דֶעם קוֹילֶעטְשׁ מִיט דִי אוֹיגֶען — פוּן גַאנְץ פְּרִיה אָן נָאךְ אִין מַיין מוֹיל נִישְׁט גֶעהַאט...

דֶער גַאנְצֶער עוֹלָם אִיז פֶּערְטִיעפְט אִין דֶער „שְׁפִּיעל", גֵעה אִיךְ צוּ פַּאוָואלִינְקֶע צוּם טִישׁ, פֶערְלֵייג דִי הַאנְד אַרוּנְטֶער, שְׁלֶעפּ אַוֶועק אַ שְׁטִיק קוֹילֶעטְשׁ אוּנ רוּק דָאס אִיהם אַרַיין אִין הַאנְד אַרַיין. יוֹסֵף הַצַדִיק לָאזְט אַרָאבּ כוּנְצִיג דָאס שְׁטִיקִיל קוֹילֶעטְשׁ אִין קֶעשֶׁענִי אַרַיין אוּנ טְהוּט מִיךְ אַ קְוֶועטְשׁ בַּיי דֶער הַאנְד.

— בִּיזְט אַ וואהל יוּנְגִיל, גֶעבֶּען זָאל דִיר גָאט אַלְדֶעס גוּטְס!—

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

ד.

אָפְּשַׁר ווִילְט אִיהר מִיד זָאלֶען אַייךְ שְׁפִּיעלֶען „מְכִירַת יוֹסֵף" אוֹיךְ? — רוּפְט זִיךְ אָן דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אוּנ טְהוּט אוֹיס דִי גִילְדֶענֶע קְרוֹין אוּנ טְהוּט אָן אַ פְּרָאסְטֶע הִיטֶעל.

— גֶענוּג, גֶענוּג! מַאכְט דֶער זֵיידֶע, אוּנ עֶר גִיט דֶעם קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אִין הַאנְט אַרַיין אַ זִילְבֶּערְנֶע מַטְבֵּעַ. אוּנ הֵייסְט תַּנְחוּם דֶעם מְשָׁרֵת עֶר זָאל נֶעמֶען אַ בֶּעזֶעם אוּנ אוֹיסְרָאמֶען דִי בְּלָאטֶע וָואס דִי „קָאמֶעדְיַאנְטְשִׁיקֶעס" הָאבֶּען אָנְגֶעמַאכְט... אִין שְׁטוּבּ וֶוערְט אַ שְׁטִיקֶעל בְּהָלָה, אַ רוּקֶערַיי מִיט דִי בֶּענְקְלִיךְ, אוּנ בְּשַׁעַת דִי מִשְׁפָּחָה הַאלְט אִין אוֹיסְזָעצֶען זִיךְ צוּרִיק אוֹיף דִי עֶרְטֶער, חַאפּ אִיךְ מִיךְ דֶערְוַויל אַרוֹיס אוֹיף אַ מִינוּט בֶּעגְלַייטֶען דִי „חֶבְרָה".

— קוּם! — מַאכְט צוּ מִיר יוֹסֵף הַצַדִיק, אוּנ נֶעמְט מִיר אָן בַּיי דֶער הַאנְד — פָאלְג מִיךְ קוּם מִיט מִיר, אִיךְ הָאבּ דִיךְ לִיעבּ, בִּיזְט אַ וואהל יוּנְגֶעל, זַעהר אַ וואהלֶער.

— וָואהִין? — זָאג אִיךְ אוּנ דָאס הַארְץ טִיאָכְקֶעט מִיר.

— צוּם קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ — מַאכְט עֶר צוּ מִיר — מִיר שְׁפִּיעלֶען שׁוֹין מֶעהר הַיינְט נִישְׁט; דָאס גֶעהֶען מִיר צוּם קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ צוּ דֶער סְעוּדָה.

יוסף הַצַדיק גֶעמט מיך אָן בּיי דער האַנט און מיר שפּאַנען איבּער דער בּלאָטע.

די נאַכט רוקט אָן נעהנטער און נעהנטער, די בּלאָטע ווערט וואָס ווייטער אַלץ טיפער, עס דאַכט זיך מיר אויס, אַז איך האָבּ פליגעל, עס טראָגט מיך אין דער לופטען, אָט בּאַלד הויבּ איך אָן פליעהען... שוועבּען...

— איך האָבּ מורא — זאָג איך צו יוסף הַצַדיק און האַלט איהם צו בּיי דער האַנד.

— וואָס האָסט דו מורא נאַרעלי? — מאַכט ער צו מיר און קייעט בּשעת מַעשׂה דאָס שטיקעל קוילעטש, וואָס איך האָבּ איהם געגעבּען. — דאָרט ווערט זיין אַ סעודה, נאַרעלי, דאָרט ווערסט דו הערען ווי מיר זינגען ליעדער... אוי וואָס פאַר אַ קוילעטש בּיי אייך איז! מַעם גַן־עֵדֶן! צוגעהט זיך אין מויל ווי אַ פּוטער! איך פערשטעה ניט ווי אַזוי זעהט מען פאַר זיך אַזאַ־נ־אַנטיק און מע עסט דאָס ניט?

— אַ טהייערע מציאָה! — זאָג איך מיט גדלות — בּיי אונז עסט מען אין דער וואָכען אויך קוילעטש.

— אַלע מאָל קוילעטש? — זאָגט יוסף הַצַדיק, און בּעלעקט זיך — און פליייש?

— אַלע טאָג — זאָג איך.

— אַלע טאָג — מאַכט ער און טהוט אַ שלונג -- און איך עס פליייש נור איין מאָל אין וואָך, שבּת; אי דאָס ניט אַלע שבּת, וואָרום ניט אַלע שבּת נעמט מיך אַ נגיד, און אַז גאָט העלפט מע פאַלט אַריין צו אַ קַבּצָן, עסט מען קָרַחַת.

— וואָס הייסט מע עסט קָרַחַת? — זאָג איך.

— קָרַחַת עסען ווייסט דו ניט? מע עסט מַכּות הייסט דאָס — ניט ער מיר צו פערשטעהן — ניטאָ וואָס צו עסען עסט מען מַכּות. איך לעבּ פון דעם וואָס מע ניט מיר. עוזר דער שמש לעבּען זאָל ער, האַלט מיך אונטער, אַ מאָל מיט אַ שטיקעל בּרויט, אַ מאָל מיט אַ קאַנ־

טָאפְּלִי; עוֹזֵר אִיז אַ מְהַייעֶרֶער יוּד, אַ דִימַאנְדִיגֶע נְשָׁמָה! דוּ קָאנְסְט אִיהם? דָאס אִיז דָאךְ אֶסְתֵּר הַמַלְכָּה...

— וואוּ אִיז דַיין טַאטֶע? — פְרֶעג אִיךְ אִיהם.

— אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין טַאטֶען.

— וואוּ אִיז דַיין מַאמֶע?

— אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין מַאמֶע.

— דֶער זֵיידֶע? דִי בָּאבֶּע?

— אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין זֵיידֶען, אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין בָּאבֶּע.

— אַ פֶעטֶער? אַ מוּמֶע?

— אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין פֶעטֶער, אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין מוּמֶע.

— אַ בְּרוּדֶער? אַ שְׁוֶועסְטֶער?

— אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין בְּרוּדֶער, אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין שְׁוֶועסְטֶער, אִיךְ הָאבּ קֵיינֶעם נִישְׁט, קֵיינֶעם נִישְׁט, אִיךְ בִּין אַ יָתוֹם בִּין אִיךְ!

אִיךְ חַאפּ אַ קוּק אוֹיף זַיין פָּנִים אוּנ אוֹיף דֶער לְבָנָה, אוּנ עֶס דַאכְט זִיךְ מִיר אַז עֶר אוּנ דִי לְבָנָה הָאבֶּען אֵיין קָאלִיר... אִיךְ רוּק מִיךְ צוּ צוּ אִיהם נָאךְ נֶעהְנְטֶער אוּנ מִיר לוֹיפֶען נָאךְ דֶער „חֶבְרָה" מִיט אוּנְזֶערֶע קְלֵיינֶע פִיסֶעלֶעךְ גַאנְץ גֶעשְׁמֵיידִיג.

ה.

— אָט דָא זִיצְט דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ — מַאכְט צוּ מִיר יוֹסֵף הַצַדִיק אוּנ מִיר לָאזֶען זִיךְ אַרָאבּ אַלֶע אִין אַ קְלֵיין פִינְסְטֶער שְׁטִיבֶּעל מִיט עֶרְד גֶעדֶעקְט.

— פְרֵיידִי עָטִיל אַרוֹיס פוּן בֶּעטִיל! — רוּפְט זִיךְ אָן דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ צוּ זַיין וַוייבּ, אַ קְרַאנְקֶע יוּדִינֶע, אַ יַאדוּשְׁלִיוֶוע, וָואס בְּשַׁעַת זִי הוּסְט חַאפְּט זִי זִיךְ מִיט אֵיין הַאנְט בַּיים קָאפּ אוּנ מִיט דֶער אַנְדֶערֶער בַּיים הַארְצֶען. „חֶבְרָה" הָאבֶּען זִיךְ אָנְגֶעזוּנְגֶען אַ גַאנְצֶען טָאג מִיט לִיעדֶער אוּנ זֶענֶען שוֹין אַזוֹי גֶעוואהְנְט גֶעוָוארֶען מִיטְ'ן גְרַאם, אַז אָהן אַ גְרַאם אִיז זֵיי שוֹין שְׁוֶוער צוּ רֶעדֶען...

— דִי שֵׁיינֶע פִישׁ זָאלְט אִיהר גֶעבֶּען צוּם טִישׁ — זָאגְט מְמוּכָן — קוֹילֶעטְשׁ הָאבֶּען מִיר אַלֵיין, אוֹיף צוּ קְנַאקֶען מִיט דִי צֵייהְן, אוּנ דְרַיי־עֶקֶעבִּיגֶע הָמָן־טַאשֶׁען, וָואס מֶע פֶערְשְׁפָּאהרְט זִיךְ צוּ זֵיי וַואשֶׁען, אוּנ פְלָאדֶען מִיט פְלֶעדְלֶעךְ, מִיט פּוּרִימְדִיגֶע קְנֵיידְלֶעךְ, אוּנ בְּרָאנְפֶען אַ פְלֶעשִׁיל, הָאט אוּנְז גֶעשֶׁענְקְט רֶב יְהוֹשֻׁעַ הֶעשִׁיל... מָאנְדְרִישׁ, בִּינְדְט אוֹיף דָעם זַאק, אָט גֶעבּ אִיךְ דִיר אַ קְנַאק!

— אֵיידֶער בֶּעקוּמֶען אַ קְנַאק אִין בַּאק אִיז גְלַייכֶער אוֹיפְבּוּנְדֶען דָעם זַאק, זָאגְט מָאנְדְרִישׁ מִיט אַיין דְרַייגָארֶענְדִיגֶען גְרַאם אוּנ ווִיל אוֹיפְבּוּנְדֶען דָאס זֶעקִיל.

— אִיהר הָאט זִיךְ גֶענוּמֶען צוּם עֶסֶען אוּנ דָאס גֶעלְד הָאט אִיהר פֶערְגֶעסֶען! — זָאגְט וַשְׁתִּי.

— וַשְׁתִּי אִיז נִיט קֵיין שִׁכּוֹר, עֶר וַוייסְט אַז דָער גְרָאשֶׁען אִיז דֶער עִיקָר! — רוּפְט זִיךְ אָן הָמָן אוּנ אִיהם הַאלְט אוּנְטֶער אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, גֶעוֵויינְטְלִיךְ אוֹיךְ מִיט אַ גְרַאם.

נָאר אַז עֶס קוּמְט צוּ דֶער „חֲלוּקָה״ פוּנ׳ם גֶעלְד, הֶערְט מֶען אוֹיף רֶעדֶען צוּם גְרַאם. מֶע רֶעדְט פְּרָאסְט, ווִי אַלֶע מֶענְשֶׁען רֶעדֶען, בְּשַׁעַת עֶס הַאלְט בַּיי גֶעלְד... דָעם גְרֶעסְטֶען חֵלֶק נֶעמְט אַרָאבּ גֶעוֵויינְטְלִיךְ דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. דָאס אִיז שׁוֹין בַּיי זֵיי אַ תַּקָּנָה פוּן יָאהר צוּ יָאהר. נָאר אַז עֶס קוּמְט צוּ דִי אִיבֶּערִיגֶע חֶבְרָה־לַייט, ווֶערְט אַ שְׁטִיקֶעל מַחְלוֹקֶת; מְמוּכָן פְרֶעגְט אַ קַשְׁיָא פַאר וָואס קוּמְט וַשְׁתִּי׳ן מֶעהר פוּן אִיהם? עֶר, מְמוּכָן, דַארְף הָארֶעוֶועןְ מֶעהר פוּן אַלֶעמֶען, שְׁפְּרִינְגֶען אוֹיף אֵיין פוּס, לוּפְטֶערֶען דִי שְׁפְּרַאךְ שִׁיטֶען מִיט גְרַאמֶען, שְׁפַּארֶען דִי שֵׁיינֶע ווֶערְטֶער; אוּנ אַז עֶס קוּמְט צוּם טְהֵיילֶען זִיךְ, ווֶערְט וַשְׁתִּי אַ מְיוּחָס! בַּאֲשֶׁר יָואס אִיז? עֶר גֶעהֶער זִיךְ אָן אַ קְנֶעפִּיל מִיט׳ן קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ; אַ שְׁנַיידֶער מִיט אַ סְטָאלִיר שְׁלָאגֶען תָּמִיד כְּלַאט...

— לָאז זַיין שְׁטִיל — צוּשְׁרַייט זִיךְ אוֹיף אִיהם דֶער קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ — דוּ שְׁמֵייסֶער, דוּ פֶערְדִיל־טְרַייבֶּער, דוּ וָואגֶען־שְׁמִירֶער, דוּ לֵיימֶענֶער דִישֶׁעל, דוּ פַּאפִּירֶענֶע שְׁלֵייעֶ, דוּ גְלֶעזֶערֶען פְלֶעקִיל, דוּ רִימֶענֶע אַקְס! דוּ הָאסְט אַ הֶעזָה צוּ רֶעדֶען אַקֶעגֶען דָעם קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ?

נ'ט וואַרף איך דיר אַריין אַ מיסטעל פּעטש אין די יאָקלים, וועסט דו ג'עהן ביי מיר אויפ'ן דראַנזשיקו...

מסוכן וועט אַנשווינגען. פאר'ן קעניג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ האָבען אַלע מיסטען דרך ארץ, וואָרום ער איז דער בעל הבית, דער אַנטרעפּע־נער הייסט דאס... מאָנדריש בורטשעט אפילו אונטער שטילערהייד, איהם האַלטען אונטער די אַלע איבעריגע; נאָר איין אֶסְתֵּר־הַמַּלְכָּה קאָנט אַראָב די עטליכע מטבעות אין קעשעני אַריין, זאָגט דערביי אַ ווערטיל, אונ „חברה״ ווערט ווידער לעבעדיג, פרעהליך אונ מען הויבט אָן רעדען ווידער צום גראַם.

— גישט מעהר זאָלען די גבירים פערמאָגען אויף זייערע לייבער, וויפיעל מיר וועלען ברענגען אַהיים פאר אונזערע ווייבער! — זאָגט מסוכן...

איך בעטראַכט דאס זיצונג פון קעניג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. אין מיטען שטוב אַ גרויסער טיש, צוגעדעקט מיט אַ גראָבען טונקעלען טישטוך. ביי איין זייט אַ וואַרשטאַט מיט געצייג, ביי דער אַנדערער זייט אַ הילצערנע בעטיל מיט אַ סך קישענס כמעט ביז דער סטעלע. אַ קעגען אויבען אַ טופּטשאַן. אויפ'ן טופּטשאַן זיצט אַ שוואַרצער קאָטער, האַלט די לאַפּקעס אונטער זיך אונ דרימעלט. פון אויפ'ן אויבען קוקען אַראָב עטליכע פאַר שוואַרצע, קאַרע אונ גרויהע אייגעלעך.

— אַראָב, ממזרים! — מאַכט צו זיי יוֹסֵף הַצַּדִּיק אונ וויינקט צו זיי מיט'ן פינגער. די שוואַרצע, קאַרע, גרויהע אייגעליך לאָזען זיך לאַנג גישט בעטען אונ גליטשען זיך אַראָב איינציגווייז פונ'ם אויפ'ן אויבען מיט צוריסענע העמדליך וואָס פערשטעלען דאס לייב נאָר ביז עטוואס נידעריגער פונ'ם פופּיק... יוֹסֵף הַצַּדִּיק ווייזט אויס איז דאָרט אַ היימישער מענש, וואָרום די נאַקעטע קינדערליך געהן צו צו איהם ווי די קליינע שעפעליך, ביינען אָן צו איהם די געקרייזעלטע קעפּע־ליך ער זאָל זיי גלעטען.

— איהר זענט הונגעריג? — זאָגט צו זיי יוֹסֵף הַצַּדִּיק — אָט וועלען מיר באַלד עסען. מיר האָבען אייך געבראַכט אַלע . . .ע זאַכען.

אונ ער רעכענט זיי אויס אַלע „גוטע זאַכען", וואס מע האט היינט געבראַכט, אונ די קליינע שעפּעליך קוקען זיך איבער, שלינגען די שלאַיים אונ בעלעקען זיך. אונ יוסף הצדיק גלעט זיי די געקרייזעלטע קעפּעליך, שלינגט די שלאַיים גלייך מיט זיי אונ בעלעקט זיך אַזוי... זיי קוקען שוין אַרויס מע זאל געהן צום טיש, זיך געמען צו דער אכילה... נאָך האט זיי געהאָלפען, דער קעניג אחשורוש נעמט זיך צום פלעשיל, גיסט אָן אַ גלעזיל בראַנפען אונ טרינקט דעם ערשטען כוס לכבוד דעם „היילינגען" יום טוב פורים; אונ נאָך איהם נעמען אַלע צו גלעזליך בראַנפען; אונ מע זעצט זיך צום טיש, אַלע פון גרויס ביז קליין, אַחוץ פריידי-עטיל, וואס פּארעט זיך ביים אויבען; אונ אפילו דער שוואַרצער קאטער חאפּט זיך אויף, גלייכט זיך אויס דעם רוקען מיט אַ געניץ אונ געהט צום טיש אונ שטעלט זיך אַוועק אַקעגען אונ וואַרט, טאמער וועט ער עפּיס נאשען פון דער סעודה... איך אונ יוסף הצדיק אונ די נאַקעטע שעפּעליך מיט די געקרייזעלטע קעפּעליך זעצען זיך אויס אַלע אויף אַ לאַנג בענקיל, וואס הינקט אויף אַ פוס אונ עס שאָקעלט זיך; אונ מיר, קליינוואַרג, צולאַכען זיך פונ'ם הינקעדיקען בענקיל אַזוי ווי פון דער שענסטער קאמעדיע, אונ ערשט דאַ דערזעהט מיך „חברה" אונ וואונדערט זיך: עפּיס אַ נייער, גיט קיין קענטליכער פּאַרשוין!

— ווער איז דער אַגרעס? — פרעגט דער קעניג אחשורוש.

יוסף הצדיק דערצעהלט זיי ווער איך בין אונ ווי איך קום אַהער. דעם עולם איז דאס אַ פּנים שטאַרק געפעלען, מחמת איטליכער געהט צו, מהוט מיך אַ זעץ איבער דער פּלייצע, אַ קניפּ אין בעקיל אונ איטליכער זאָגט איין אַנדער ווערטעלי געוויינטליך צום גראַס, אונ די סעודה הויבט זיך אָן. פריידי-עטיל טראָגט צו פונ'ם אויבען שטאַרק געפעפערטע פיש מיט קאַרטאָפלים, אונ האַטש זיי זענען נישט פער־פּראַוועט מיט אַלערליי געווירצען ווי ביים זיידען רב מאיר, נאָר זיי ווייזען מיר אויס דווקא זעהר בעטעמ'ט. איין חסרון נאָר וואס זיי זענען פול מיט ביינדליך! דערפאַר עסען אָבער אַלע פון איין טעלער, אונ

דָאס אִיז מִיר דַוְקָא שְׁטַארְק גֶעפֶעלֶען; אִיטְלִיכֶער שְׁטוּפְּט דֶעם גָאפֶּעל — סְ'אִיז פְרֵעהלִיךְ! נָאךְ דִי פִּישׁ נֶעמְט „חֶבְרָה״ ווִידֶער צוּ בִּיסְלִיךְ בְּרָאנְפֶען, אוּנ מֶע טְרִינְקְט לְחַיִים, אוּנ מֶע וֶוערְט לֶעבֶּעדִיג גָאר אוֹיף אַיין אַנְדֶער אוֹפֶן; מֶע שְׁטֵעהט אוֹיף פוּנְ'ם טִישׁ, מֶע נֶעמְט זִיךְ פַאר דִי הֶענְד אוּנ מֶע גֵעהט גָאר אַ טֶענְצִיל, אוּנ מֶע זִינְגְט אַ לִידֶעל:

וָואס מִיר זֶענֶען
זֶענֶען מִיר,
אָבֶּער יוּדֶען
זֶענֶען מִיר!
וָואס מִיר הָאבֶּען
הָאבֶּען מִיר,
אָבֶּער צָרוֹת
הָאבֶּען מִיר!

— ווֹסְקַאוָוא פֶּעסְנִיאַ! — צוּשְׁרַייט זִיךְ מָאנְדְרִישׁ אוֹיף אַ קוֹל — ווֹסְקַאוָוא פֶּעסְנִיאַ פָּאדַאוַואי!...

אוּנ „חֶבְרָה״ זִינְגְט אַ רוּסִישׁ לִידֶעל. טַאנְצְט אוּנ פְּלֶעסְקֶעט צוּ מִיט דִי הֶענְד:

נַאדָא זְנַאט
קַאק גוּלְיַאט!
פֶּערֶעד בָּאנָאם
אָטְוֶועטְשַׁאט!
מִי פְּיָאם מִי גוּלְיַאיֶעם,
וְאַתָּה מֶלֶךְ חַי וְקַיָם!
לָאמִיר יוּדֶען טְרִינְקֶען לְחַיִים!
לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם!

— אַיָא סְ'אִיז בַּיי אוּנְז גוּט? — זָאגְט צוּ מִיר יוֹסֵף הַצַדִיק, וָואס הָאט אִיבֶּערְגֶעחַאפְּט דֶעם הוּנְגֶער אוּנ אִיז גֶעוָוארֶען גָאר אַיין אַנְדֶער מֶענְשׁ, אוּנ עֶר נֶעמְט אַבִּיסִיל בְּרָאנְפֶען, אוּנ עֶר גִיט מִיר אוֹיךְ אַבִּיסִיל בְּרָאנְפֶען, אוּנ שְׁלֶעפְּט מִיךְ טַאנְצֶען. אִיךְ ווֵייס נִיט וָואס מִיט

מיר איז די שׂמחה אַזוי גרויס, נאָר איך פיהל מיך עפּיס זעהר אויפ־געלייגט; איך פיהל אַז ס'איז מיר גוט, גוט אָהן אַ סוף, אָהן אַ עק! פּלוצים...

ו.

פּלוצים עפּענט זיך די טהיר און איך דערזעה דעם טאַטען מיט'ן רבּין רב איצי און עס ווערט מיר פינסטער אין די אויגען, וואס דער טאַטע האָט געקלערט, בשעת ער האָט מיך דערזעהען טאַנצען מיט "חברה" אין קאָהן וויים איך ניט. איך האָב נור געזעהן, אַז ער איז געבּליבּען שטעהן צוגעקאָוועט צום אָרט, געקוקט אויף מיר, אויף דער חברה און אויפ'ן רבּי'ן; דער רבּי האָט געקוקט אויף מיר, אויף דער "חברה" און אויפ'ן טאַטען; איך האָב געקוקט אויפ'ן טאַטען, אויף דער "חברה" און אויפ'ן רבּי'ן... און "חברה" האָבּען געקוקט אויפ'ן טאַטען, אויפ'ן רבּי'ן און אויף מיר... קיינער פון אונז האָט ניט גע־קאָנט אויסרעדען אַ וואָרט. איז אַרויס געטרעטען ממוכן און האָט זיך אָנגערופען מיט אַ בּראַם ווי זיין שטייגער איז.

— וואס שטעהט איהר אין איינע יסורים? ס'איז דאָך היינט עפּיס פּורים? לאָמיר מאַכען אַ כּוסה, און דווקא אַ גרויסע! פּערבּייסען מיט פלאָדען, סע האָט זיך געפונען אַייער שאָדען!...

און ממוכן טראָגט אונטער דעם טאַטען אַ גלעזיל בּראָנפען מיט פּערבּייסען, דער טאַטע שטופּט איהם אָב פון זיך אָהן ווערטער. ממוכן האַלט בּיי זיך ניט אַראָב און רעדט ווייטער:

הנגיד רב אשר בּ"ר מאיר! איך געפּעל אייך ניט אין שלייער? וועל איך טרינקען אַליין, ונאמר אָמן!...

און ממוכן קעהרט איבּער דאָס גלעזיל בּראָנפען און זינגט אַ ליעדעל:

וואס מעהר קבּצן
מעהר הוליאַקע,
וואס מעהר גביר

מֶעהר סַאסַאקֶע!
וָואס מֶעהר אֶבְיוֹן,
מעהר סְפִּינַואקֶע!
וָואס מֶעהר עוֹשֶׁר,
מֶעהר סְווִינִיאַקֶע....

— מַאנְדְרִיש וָואס שְׁוַויינְסְט דו? מַאךְ זַיי אַ מִי שֶׁבֵּרַךְ דִי נְגִידִים פוּן שְׁטָאדְט אוּנ טְרִינְק אַ כּוֹס פוּן זַייעֶר כָּבוֹד וָועגֶען!

אוּנ מַאנְדְרִיש נִיסְט זִיךְ אָן אַ גְלֶעזִיל בְּרָאנְפֶען אוּנ מַאכְט אַ מִי שֶׁבֵּרַךְ דִי נְגִידִים פוּן שְׁטָאדְט:

"מִי שֶׁבֵּרַךְ! נֶעמֶען זָאל זֵיי קוֹרַח! קוֹרַח זָאל זֵיי נֶעמֶען! עֶסֶען זָאלֶען זֵיי וָוערֶעם! וָוערֶעם זָאלֶען זֵיי עֶסֶען! אָן גָאט זָאלֶען זֵיי פֶערְגֶעסֶען! פֶערְגֶעסֶען זָאלֶען זֵיי אִין גָאט! שִׁיכּוֹר זָאלֶען זֵיי זַיין ווִי לוֹט! ווִי לוֹט זָאלֶען זֵיי זַיין שִׁיכּוֹר, אִין מוֹיל זָאל זֵיי זַיין בִּיטֶער! בִּיטֶער זָאל זֵיי זַיין אִין מוֹיל! שִׁיסֶען זָאל זֵיי אַ קוֹיל! אַ קוֹיל זָאל זֵיי שִׁיסֶען!..."

— וָואס שְׁוַויינְסְט אִיהר זֵיי, רֶב אָשֶׁר'ל!? — רוּפְט זִיךְ אָן דֶער רֶבִּי רֶב אִיצִי אוּנ טְהוּט אַ רֶעכְטֶען שְׁטֶעק טַאבֶּעק אוּנ אַ קְנַאק מִי'ט צְוַויי פִינְגֶער אִין דֶער לוּפְטֶען.

— אִיהר זֶעהט דֶען נִיט אַז סְ'אִיז שִׁכּוֹרִים? זָאגְט דֶער טַאטֶע אוֹיסֶער זִיךְ פוּן כַּעַס אוּנ נֶעמְט מִיךְ אָן בַּיי דֶער הַאנְד אַזוֹי שְׁטַארְק, אַז עֶס טְהוּט מִיר וֵועה, אוּנ מִיר גֶעהֶען אַרוֹיס אַלֶע דְרַיי פוּנ'ם קֶענִיג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָהן אַ זַייט גֶעזֶוגְנְד. אִין דְרוֹיסֶען שְׁטֶעלְט זִיךְ דֶער טַאטֶע אָב, טְהוּט אַ קוּק אוֹיף מִיר אוּנ שֶׁענְקְט מִיר צְוַויי רֶעכְטֶע פֶּעטְשׁ.

— דָאס — זָאגְט עֶר — אִיז עֶרְשְׁט אַיין אוֹפְּגָאבּ. דַיין פְּסַק וֶועסְט דוּ עֶרְשְׁט הָאבֶּען אִין דֶער הַיים פוּנ'ם רֶבִּי'ן... הֶערְט זְשֶׁע צוּ, רֶב אִיצִי! אִיךְ גֶעבּ אַייךְ אִיהם אִיבֶּער אוֹיף אַייעֶרֶע הֶענְד! אִיהר זָאלְט אִיהם קַאטֶעוֶוען וויִפִיעל עֶס וֶועט אִין אִיהם אַרַיין! בְּלוֹט זָאל גֶעהן! אַזַא בָּחוּר'ל פוּן בְּקְעֶט דָאס נַיינְטֶע יָאהר! עֶר זָאל גֶעדֶענְקֶען ווִי אַזוֹי

נאָבצוּלויפֿען פּורים־שפּילער, קאָמעדיאַנטשיקעס, שלעפּערס!...
פֿערשטערן אַלעמען דעם יום־טוב!...

איך לאָז נישט קיין טרער, נאָר איך מיהל אַז עס פּלאַצט מיר אַ באַק און דאָס האַרץ איז מיר שווער ווי אַ שטיין. איך קלער נישט פֿון דעם ספק וואָס איך וועל האָבען אין דער היים פֿונ'ם רבי'ן. מיין קאָפּ איז מיר נאָר ערגיץ אַנדערש. מיינע מחשבות זענען נאָר דאָרטען, ביים קעניג אחשורוש, ביי יוסף הצדיק, ביי די קליינע נאַקעטע שעפּעליך מיט די געקרייזעלטע קעפּעליך, און אין די אויערן קערט מיר נישט אויף צו קלינגען דאָס זיסע רוסישע ליעדעל:

נאַדאָ זנאַט
קאַק גולאַיאַט!
פּערעד באַנאַם
אַטוועטשאַם!
מי פּים! מי גולאַיעם!
ואַתּה מלך חי וקים
לשנה הבאה בירושלים!...

שלום־עליכם'ס װערק.

	ק'	ר'
שלום עליכם'ס װערק 4 בענדער	—	2
געבונדען אין 3 פראכט בענדער	50	2
די נייעסטע װערק יובילעאום אויס־ גאבע 1־טער באנד	—	1
2־טער באנד	—	1
3־טער באנד	—	1
געבונדען — נאך 35 קאפ׳ פער באנד.		
דער מבול	[illegible]	—
געבונדען	15	1
א מעשה אהן אן עק	25	—
שמואל שמעלקעס און זיין יובילעאום	10	—
פארשיידענע 40 קלײנע ביכלעך א 5—10 און 15 קאפ׳.		
אלץ „בריעף פון מנחם מענדיל".		1

שלום אש'ס װערק.

	ק'	ר'
סימבאלישע דראמען.	75	—
רעאלישע דראמען.	75	—
נאט פון נקמה.	35	—
אמנון ותמר.	20	—
משיח'ס צייטען.	35	—
מיטן שטראם.	25	—
שבתי צבי.	35	—
אין א שלעכטע צייט (ערצעהלונגען).	30	—
מאמענטען.	15	—
װינטער.	15	—

קאטאלאג פון פערלאג „פראגרעס" ווארשא.

שריפטען
יונה ראזענפעלד.

מיט בילד פון אויטאר

ערשטער באנד פרייז 75 קאפ'
צווייטער באנד „ 75 „
געבונדען אין א פראכט באנד נאך 80 קאפ'.

נאוועלען.
פון ל. שאפירא.

אינהאלט:

I אין דער טויטער שטאדט.	IV דעם צלם.
II שפוך חמתך.	VII ער און זיין דינער.
III דער קוש.	VIII פרינציפען.
IV שטארקער.	IX צווישען פעלדער.
V אויפ'ן ים.	X דער רב און די רביצין.
	XI מיעד.

פראכטפאל שעהן געדרוקט מיט א [illegible]
[illegible] הילץ.
— פרייז 85 קאפ'. —
אין פראכט-באנד—נאך 40 קאפ'

קאטאלאג פון פערלאג „פראגרעס" ווארשא.

אברהם רייזענס ווערק.

	ק'	ר'
שריפטען:		
I באנד נעזאמעלטע ליעדער.	25	1
II באנד מענשען און וועלטען		
III „ „ געשטאלטען	25	1
ערצעהלונגען און בילדער.	25	—
צייט ליעדער.	20	—
ליעדער פון לעבען.	50	—
דאס יודיש ווארט (זאמעלבוך).	75	—
20-טער יאהר־הונדערט.	50	—
יאהרבוך „פראגרעס" (זאמעלבוך).	75	—
קונסט און לעבען (זאמעלבוך).	80	—
רעפעטיציע.	6	—
גוטע ברידער (איינאקטער).	5	—
דער פוילישער גלח.	5	—
פערשפעטיגט.	5	—
ציגיינעריין.	5	—

Книжн. маг. Я. Ляхова, Варшава, Налевки 36.

אויסגאַבּען פון „פאַמיליען־ביבּליאָטעק" וואַרשאַ.

1) פּעסעלע דעם רבינ'ס — שלום עליכם — 5
3) דער קוש — ל. שפּירא — 5
4) אלמנה נומר 1 — שלום עליכם — 5
5) אלמנה נומר 2 — שלום עליכם — 5
6) אלמנה נומר 3 — שלום עליכם — 5
7) פערשפּעטיגט — אברהם רייזען — 5
9) גוטע ברידער קאָמעדיע — אברהם רייזען — 5
10) מאָמענטען — שלום אש — 15
11) אַ וויגרישנער ביליעט — שלום עליכם — 15
12) שמואליק — שלום עליכם — 5
13) יוסף דער רוזענטעלמאַן — שלום עליכם — 10
14) די יונגע ליעבע — ד. פינסקי — 5
15) שפּרינצע — שלום עליכם — 5
16) דער שפּיאָן — ס. טייטש — 5
17) די יורשים — שלום עליכם — 5
18) מיטין עטאַפּ — שלום עליכם — 15
19) די ערשטע קאָמונע — שלום עליכם — 10
20) דער בלינדער — גיזאי דע מאָפּאַסאַן — 5
21) חיה, טביה דעם מילכיגער'ס — ש. ע. — 5
22) די ערשטע יודישע רעפּובליק — ש. ע. — 10
23) 13 פעראייניגטע שטאַאטען — ש. ע — 10
24) 13 גנפאַנגענע — שלום עליכם — 10
25) עולם הבא — שלום עליכם — 10
26) דער קרבן — יעקב גאָרדין — 5
27) הונדערט אײנס — שלום עליכם — 5
28) די ציגײנערין — אברהם רייזען — 5
29) ערב-פּסח'דיגע עמיגראַציע — ש. ע. — 5
30) שמעון — גיזאי דע מאָפּאַסאַן — 5
31) דער יונגסטער פון די מלכים — ש. ע. — 5
32) די באַראָנעסע — ה. דראָשעוויטש — 5
33) אין יענער צייט — מענדעלע מו"ס — 10
34) טביה'לע — יעקב דינעזאָהן — 5
35) אָרעמקייט איז קיין שאַנד — 5
36) אויף יענע זייט כמבטיון — ש. ע. — 10
37) שלאָפען ווילט זיך — א. טשעכאָוו — 5
38) ל"ג בעומר — שלום עליכם — 5
39 מתושלח א יודיש פערדיל — ש. ע. — 5
40) דער זיינער — שלום עליכם — 5
41) מילכיגס — שלום עליכם — 5
42) אַ מעשה אָהן אַנ'עק — שלום עליכם — 25
43) ווען איך בין ראָטשילד — שלום עליכם — 5
44) אַ פּוילישער גלח — אברהם רייזען — 5
45) גזלנים — שלום עליכם — 6
46) אַ גרויסער געווינס — שלום עליכם — 8
47) סאָפיע — ב. גאָרין — 5
48) צוויי טויטע — שלום עליכם — 8

49) דאָס פּאָר־פאָלק — שלום עליכם — 8
50) קאָנקורענטען — יונה ראָזענפעלד — 5
51) מענשען — שלום עליכם — 15
52) שמשון שלמה — יעקב דינעזאָהן — 5
53) בלינצעס — שלום עליכם — 7
54) טביה דער מילכיגער פאָהרט אין ארץ־ישראל — שלום עליכם — 7
55) בעשיינט די חתונה — ס. ספּעקטאָר — 5
56) גאָלד-שפּינערס — שלום עליכם — 5
57) די שטאָדט כתרילעווקע — שלום עליכם — 5
58) פיר זענען מיר געוועסען — ש. ע. — 15
59) די דערטרונקענע — ס. סמאָשראַלינק — 5
60) פריהער און שפּעטער — ג. וויגנדראָף — 5
61) די גרויסע בהלה — שלום עליכם — 15
62) דער דיספּוט — ל. מאַלאַמאַי — 5
63) ביים קעניג אחשורוש — שלום עליכם — 5
64) מיין ערשטער ראָמאַן — שלום עליכם — 10
65) דער גאַסען-הענדלער — א. פּראָגס — 10
66) ראַבטשיק אַ יודישער הונד — ש. ע. — 5
67) בערדיטשעווער טראַמוואַי — ש. ע. — 5
68) בערדיטשעווער האָטעלען און רעסטאָראַנען — שלום עליכם — 8
69) בערדיטשעווער טעאַטער — ש. ע. — 5
70) בערדיטשעווער שרפות — ש. ע. — 5
71) די פרעה־ליכע קאָמפּאַניע — ש. ע. — 15
72) די געפאַלענע פרוי — א. גאַרשין — 10
73) די נקמה — א. רייזען — 5
74) די ווייסע כפּרה — שלום עליכם — 10
75) דער טוידטער אתרוג — שלום עליכם — 10
76) אַ בוידעם אַ מעשה פון טביה מילכיגער — שלום עליכם — 7
77) הײנט גע קינדער — שלום עליכם — 8
78) חנוכה־געלד — שלום עליכם — 7
79) אַלעמען גלייך — שלום עליכם — 10
80) אַ פערטערטער פּסח — שלום עליכם — 7
81) — שלום אַש — 5
82) אונטערען באַנק — ס. ספּעקטאָר — 5
83) צוויי שלח-מנות'ן — שלום עליכם — 5
84) גלות-דאַטשע — שלום עליכם — 5
85) אין די וואַרעם־בערער — ש. ע. — 15
86) מילכיגס — שלום עליכם — 5
87) אויסגעטרייסעלט — שלום עליכם — 5
88) אַ כלה אויף סבי־ות — א. רייזען — 5
89) חרוסת — שלום עליכם — 5
90) אַ פריהער פּסח — שלום עליכם — 5
91) זעליג מעלאַניק — שלום עליכם — 10

92) לאָנדאָן — שלום עליכם — 10
93) אויפ'ן פידעל — שלום עליכם — 8
94) פּאַפּירלעך — שלום עליכם — 10
96) אַ בכבוד'יע פרנסה — שלום עליכם — 8
97) איין מאָל אַ סוכה — שלום עליכם — 5
98) מיליאָנען — שלום עליכם — 20
100) בלומען — שלום עליכם — 7
101) עם פּיערעלט נישט — שלום עליכם — 7
102) שלים-שלים-מזל — שלום עליכם — 7